

2012-10-20

Lehengo eta gaurko klasikoak

Herman Melvilleren 'Benito Cereno / Billy Budd, marinela' eta Jamaica Kincaiden 'Nire amaren autobiografia' argitaratu dituzte

Literatura Unibertsala bildumaren aro berriko lehenengo bi lanak dira

MIKEL LIZARRALDE DONOSTIA

■ Bilduma «unibertsalagoa» egiteko bidean

Klasiko modernoa eta XIX. mendeari lotua egon arren, klasikoaren kategoriara igaro den izen handiko idazlea. Jamaica Kincaidi (Antigua uhartea, 1949) eta Herman Melvilleri (New York, 1819-1891) egokitu zaie Literatura Unibertsala bildumaren hirugarren aroa hastea. Kincaiden *Nire amaren autobiografia* euskaratu du Alberto Martinez de la Cuadra eta Melvilleren bi eleberri labur bildu dituzte lan bakarrean, *Benito Cereno* eta *Billy Budd, marinela*, biak Jose Ramon Vazquezek itzuliak. Eusko Jaurilaritzak eta EIZIE Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarteak hasitako egitasmoaren lehendabiziko ehun liburuak Ibaizabalek argitaratu zituen, ondorengo 52ak Alberdaniak eta Elkarrek, eta datozen 50ak Alberdaniak, Ereinek eta Igelak aterako dituzte.

Alberto Martinez de la Cuadra eta Jose Ramon Vazquez itzultzaileak, atzo, Donostian. / ANDONI CANELLADA / ARGAZKI PRESS

«Klasiko modernoa». Inazio Mujika Iraola editoreak horrela definitu du Jamaica Kincaid. Postkolonialismoari lotutako literaturaren ordezkari garrantzitsuenetako bat da Kincaid —jaio zenean, Antigua britainiarren kolonia zen—, eta orain arte ez zegoen haren libururik euskaraz argitaratuta. «Literatura postkoloniala kolonialismoaren diskurtsoari, botere egiturei eta gizarte hierarkiei aurka egiten dien literatura da», argitu du Alberto Martinez de la Cuadra itzultzaileak, eta horren barruan kokatu du bai Kincaiden lana bai aurretik Literatura Unibertsala bilduman argitaratu zuen beste itzulpen bat ere, Chinua Acheberen *Gainbehera dator dena*. «Kolonialismoaren eta beraren ondorioen aurkako kritika sutsuak dira biak».

Frantz Fanonek (1925-1961) postkolonialismoaren gainean egindako azterketek *Nire amaren autobiografia*-n izan zuten eragina nabarmendu du Martinez de la Cuadra: «Fanonek adierazi nahi izan zuen zein modu suntsigarrian eragin zien kolonialismoak bai kolonizatzaileei bai kolonizatuak, betiereko tentsioan koexistitzera kondenatu baitzituen». Hain zuzen ere, kolonizatzailearen eta kolonizatuaren arteko oposizioa agertzen da *Nire amaren autobiografia*-n. Kincaidek Xuela izeneko pertsonaia nagusiaren eta gainerako arteko harremanak baliatzen ditu Fanonek bere idatzietan deskribatzen dituen kategoria sozialak artikulatzeko.

Izenburuari traizio eginez, autobiografiatik gutxi du liburuak, nahiz eta haren lan askok eta askok dituzten elementu autobiografikoak. «Kasu honetan, egilea, narratzailea eta pertsonaia nagusia ez dira pertsona bera». Britainiarren mendeko Mendebaldeko Indietako emakume mota jakin baten bizitza idaztea izen zen Kincaiden asmoa, eta «bere bizitza eta belaunaldia izan ez arren, autobiografikoa zirudien ahots batez esan nahi zituen gauzak». Itzultzailearen iritziz, «prosa zehatza eta lirikoa» darabil Kincaidek liburuan.

Itsasoko istorioak

Elementu komun ugari dituzte *Benito Cereno*-k (1855) eta *Billy Budd, marinela*-k (1991), Herman Melville urte askoko aldearekin idatzi zituen arren. *Moby Dick* monumentala bezala, Herman Melville itsasoan kokatu zituen bi eleberri labur horiek. Bakoitzak, ordea, tonu propioa du, Jose Ramon Vazquez euskaratzaileak argitu duenez. «Biak itsasontzi batean daude kokatuak, bietan hiru pertsonaia nagusi ditugu eta bietan mundua antzoki bihurtuta ageri zaigu, agertoki. Batean maskarada bat antzezteko; bestean, berriz, tragedia bat».

Estiloaren aldetik eta ukitzen dituzten gaien aldetik ezberdinak dira bi nobelak, Vazquezek dioenez, baina «hondarrik hondarrean» antzekoak dira. «Itsasoan kokatuak egon arren, bi kontakizun

Albisterik...

IRAKURRIENAK

Bozkatuenak

Bidalienak

- 1 "Kontzientziaren kontrola boterea daukanak jarraituko du izaten beti"
- 2 Gaur urtebete uholdeak
- 3 Astebetean erabakiko du EAJk gobernua nola eratu
- 4 Nafarroako aurrekontuak PSNren erabakiaren mende
- 5 Defentsa ministroa kargutik kendu du Putinek, ustelkeriagatik

hauek ez baitira abentura ipuinak, *Moby Dick* abenturazko eleberria ez den bezala».

Benito Cereno Melvilleren kontakizun polemikoenetako bat da. Batzuen ustez, haren lanik onenetakoa da, eta beste aditu batzuek, berriz, ez diote estimu handirik.

Billy Budd, berriz, Melvilleren azken lana izan zen, eta amaitu gabe utzi zuen. Argitaratu ere 1924an argitaratu zuten, idazlea hil eta 33 urtera. Nolanahi ere, aditurik gehienek literaturako maisulantzatzotzen dute, eta *Moby Dick*-en ondotik idazlearen eleberririk onena dela ere esan izan dute.

Bilduma «unibertsalagoa» egiteko bidean

Literatura Unibertsala bildumak dituen hutsuneak betetzea izango da hirugarren aroaren helburua

M. L. DONOSTIA

Duela 23 urte EZEIk eta Eusko Jaurlaritzak Literatura Unibertsala proiektua abian jarri zuteneko helburuek bere horretan segitzen dute. Beste hizkuntza batzuetan idatzitako testu erreferentzialak euskaraz ere irakurtzeko aukera izatea zen orduan asmo nagusia, eta horrek «klasiko» bihurtutako liburuak itzultzeraren eraman zituen proiektuaren arduradunak hasierako urte haietan. 23 urteko bidea egin du bildumak, baina, Bakartxo Arrizabalaga EZEIk presidentek dioenez, hirugarren aroari ekitekoan, «hutsuneak» zein ziren begiratu behar izan dute. «Uharteak sortzen joan gara, baina artxipelagoan zein uharte falta zaigun aztertu dugun».

Izenari berari erantzunez, «unibertsalagoa» egin nahi dute bilduma, «bai geografikoki, bai generoari dagokionez, eta baita denboran ere». Hori dela eta, aro berriko lehenengo liburua Jamaica Kincaidena izatea ondo pentsatutako hautua izan da Arrizabalagak dioenez, eta hemendik aurrera etorriko diren itzulpenen bidea markatzen du neurri batean. «Orain arte literaturaren munduan erabat kokatuak egon diren literaturagileekin aritu gara, ezinbestekotzat hartzen ziren horiekin, eta orain, berriz, guk ezinbesteko bihurtu nahi ditugunak ere ekarriko ditugu bildumara. Alegia, oso ezagun izan gabe, ezagun izan beharko liratekeenak. Melville eta Kincaidek ondo erakusten dute bidea».

Aurten bertan beste bi liburu argitaratuko dituzte: Calderon de la Barcaren *La vida es sueño* / *Bizitza amets* —Xabier Payak euskaratu du bertsoen errima mantenduta—, eta Alain Fournierren *Le grand Meaulnes* / *Meaulnes handia* —Mnika Etxeberriak itzulia—.

Hasiera | Euskal Herria | Ekonomia | Mundua | Kirola | Kultura | BerriaTB | Parte Hartu | Blogak | Bereziak | Paperekoa |

© Berria.info - Euskal Editorea S.L.
Martin Ugalde Kultur Parkea, Andoain 20140
Telefona: 943 304 030 / Faxa: 943 590 172
berria@berria.info - www.berria.info
Lege Informazioa

Laguntzaileak:

KULTURA SAILA
Hortuko Politikako Sailburuordetza
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa